

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1927/2022
09.02.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., против туженог „Футурум“ д.о.о. Београд, чији је пуномоћник Владан Симеуновић, адвокат из ..., ради утврђења, поништаја решења о отказу, утврђења ништавости, накнаде штете и уплате доприноса, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2408/21 од 08.10.2021. године, у седници одржаној 09.02.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2408/21 од 08.10.2021. године, у преиначујућем делу и у односу на одлуку о трошковима поступка.

ОДБАЦУЈЕ СЕ као недозвољена ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду 2408/21 од 08.10.2021. године, у ставу првом и другом изреке.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви тужиоца и туженог за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П1 1197/15 од 13.03.2020. године, ставом првим изреке, суд се огласио апсолутно ненадлежним за део тужбеног захтева који гласи: „Усваја се тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је тужилац на основу одлуке управе туженог распоређен почев од 01.07.2006. године да обавља послове ... и на послове ... туженог као акционарског друштва и послове ... у сектору ..., те да му припада зарада на основу збирног коефицијента сложености послова за наведене послове у складу са Правилником о организацији и систематизацији послова од 02.03.2001. године“, а тужба је у овом делу одбачена као недозвољена. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев и поништено као незаконито решење туженог о отказу уговора о раду тужиоца под бр. .. од 17.09.2008. године, у делу којим је утврђено да тужиоцу престаје радни однос са даном 20.09.2008. године, као и у ставу другом истог решења којим је тужиоцу утврђен износ отпремнине од 426.571,00 динара. Ставом трећим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан тужени да почев од 21.09.2008. године за тужиоца поднесе

пријаву на обавезно социјално осигурање и тужиоца врати на рад, на послове ..., ... и Ставом четвртим изреке, одбачена је као недозвољена тужба у делу којим је тужилац тражио да се утврди да му је радни однос престао у складу са решењем бр. .. од 17.09.2008. године са даном исплате разлике између припадајуће отпремнине у складу са овом пресудом и отпремнине исплаћене 17.09.2019. године, потраживања разлике између припадајуће и исплаћене зараде у складу са овом пресудом и накнаде штете на основу ове пресуде због незаконито утврђеног дана престанка радног односа, те доспела потраживања тужиоца почев од зараде за период од јула 2019. године до исплате разлике отпремнине и потраживања утврђена овом пресудом. Ставом петим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је ништав уговор о поравнању закључен између тужиоца и туженог под бр. .. од 17.09.2008. године. Ставом шестим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу исплати на име разлике између припадајуће и исплаћене отпремнине 3.367.431,26 динара са законском затезном каматом од 17.09.2008. године до исплате. Ставом седмим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу на име разлике између припадајуће и исплаћене зараде за период од маја до септембра 2008. године исплати појединачне одређене износе и на име јубиларне награде за непрекидан рад код туженог од 20 година рада износ од 64.562,40 динара са законском затезном каматом од 08.08.2008. године до исплате. Ставом осмим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу на име накнаде штете због незаконитог престанка радног односа, а у виду разлике између припадајуће зараде и претпостављене зараде по решењу Пореске управе о утврђивању пореза и доприноса у обављању адвокатске делатности исплати појединачне одређене износе за период од октобра 2008. године закључно са јуном 2019. године са законском затезном каматом почев од 20. у месецу за претходни месец за који се зарада, односно накнада исплаћује па до исплате. Ставом деветим изреке, усвојен је тужбени захтев и наложено туженом да на наведене нето износе зараде из става седмог и осмог изреке ове пресуде, обрачуна и плати припадајуће доприносе за обавезно социјално осигурање, а све по стопама важећим на дан плаћања са законском каматом која се плаћа за неблагоприятно плаћене јавне приходе почев од дана означене доспелости за плаћање нето зараде па до дана исплате. Ставом десетим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се наложи туженом да све напред наведене месечне износе зараде, односно накнаде зарада, увећа за нето износ од по 300 евра месечно у динарској противвредности на дан доспелости, 20. у месецу за претходни месец, а на име накнаде која има карактер зараде за обављање дужности ... Акционарског друштва „Футурум“ а.д. (раније „Минел Елво“ АД), у смислу одредаба Закона о привредним друштвима и статута туженог, све са законском затезном каматом на наведене месечне износе зараде и накнаде која има карактер зараде, почев од 20. у месецу за претходни месец за који се зарада исплаћује па до исплате, као и да напред наведене нето износе зараде обрачуна и плати припадајуће доприносе за обавезно социјално осигурање, а све по стопама важећим на дан плаћања са законском затезном каматом која се плаћа за неблагоприятно плаћене јавне приходе почев од дана означене доспелости за плаћање нето зарада па до дана исплате. Ставом једанаестим изреке, одбачена је као недозвољена тужба у делу којим је тужилац тражио да се утврди да му припада право на накнаду штете почев од зараде за јул 2019. године па до дана престанка радног односа тужиоцу, у складу са овом пресудом и законом, а у виду нето зараде коју би тужилац остварио да ради, обрачунату са коефицијентом сложености послова од 4,26 помножену са минималном зарадом утврђеном у складу са Законом о раду, увећану за 0,5% за сваку годину од почетка рада код туженог од 08.08.1988. године, а све умањено за износ нето зараде према решењу Пореске управе – Филијала Палилула о утврђивању обавезе за плаћање пореза и доприноса тужиоца за

обављање адвокатске делатности, а у складу са Законом о раду за сваки месец појединачно са обрачунатим и плаћеним припадајућим доприносима за обавезно социјално осигурање, а све по стопама важећим на дан плаћања са законском каматом која се плаћа за неблаговремено плаћање почев од дана означене доспелости за плаћање нето зарада па до дана исплате. Ставом дванаестим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове спора од 700.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2408/21 од 08.10.2021. године, ставом првим изреке, потврђена је првостепена пресуда у делу става петог изреке, којим је утврђена ништавост уговора о поравнању закљученог између тужиоца и туженог од 17.09.2008. године у односу на део члана 3. у коме се запослени одриче било каквих новчаних, односно материјалноправних захтева које би евентуално имао према послодавцу и у односу на члан 4. истог уговора о поравнању, у ставу шестом, седмом и делу става деветог изреке, којим је обавезан тужени на уплату припадајућих доприноса за обавезно социјално осигурање и износе разлике зараде за период мај – септембар 2008. године из става седмог изреке првостепене пресуде и жалба туженог у том делу је одбијена као неоснована. Ставом другим изреке, потврђена је првостепена пресуда у ставу првом, четвртном, десетом и једанаестом изреке, а жалба тужиоца одбијена као неоснована. Ставом трећим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу другом, трећем, преосталом делу става петог, ставу осмом и преосталом делу става деветог изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тужилац тражио да се поништи као незаконито решење туженог о отказу уговора о раду тужиоца од 17.09.2008. године, у делу којим је утврђено да тужиоцу престаје радни однос са даном 20.09.2008. године, као и у ставу другом истог решења којим је тужиоцу утврђен износ отпремнине на износ од 426.571,00 динар, да се обавезе тужени да почев од 21.09.2008. године за тужиоца поднесе пријаву на обавезно социјално осигурање и тужиоца врати на рад на послове ..., ... и ..., у делу којим је тужилац тражио да се утврди да је ништав уговор о поравнању закључен између тужиоца и туженог од 17.09.2008. године у члану 1, 2, преосталом делу члана 3. и у члану 5, да се обавезе тужени да му на име накнаде штете због незаконитог престанка радног односа, у виду разлике између припадајуће зараде и претпостављене зараде по решењу Пореске управе о утврђивању пореза и доприноса у обављању адвокатске делатности исплати појединачне месечне износе од октобра 2008. године закључно са јуном 2019. године са законском затезном каматом почев од 20. у месецу за претходни месец за који се зарада, односно накнада исплаћује па до исплате и у делу којим је тражио да се наложи туженом да на наведене нето износе зараде из претходног става изреке ове пресуде обрачуна и уплати припадајуће доприносе за обавезно социјално осигурање по стопама важећим на дан плаћања са законском каматом која се плаћа за неблаговремено плаћене јавне приходе почев од дана означене доспелости за плаћање нето зарада до исплате. Ставом четвртим изреке, потврђено је решење о трошковима поступка садржано у ставу дванаестом изреке првостепене пресуде и жалбе тужиоца и туженог у том делу одбијене су као неосноване. Ставом петим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка. Ставом шестим изреке, обавезан је тужилац да туженом на име накнаде трошкова другостепеног поступка исплати 45.000,00 динара.

Против правоснажне пресуде донете у другом степену, тужилац и тужени су благовремено изјавили ревизије и то тужилац у односу на преиначени део побијане пресуде којим је одбијен део тужбеног захтева и у односу на део којим је одбачена тужба из свих законских разлога, а тужени у односу на потврђени део побијане пресуде

којим је усвојен део тужбеног захтева због погрешне примене материјалног права и битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. учињеним у поступку пред другостепеним судом.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП и нашао да је ревизија тужиоца неоснована, док је ревизија туженог недозвољена.

Приликом доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, нити су учињене друге битне повреде одредаба парничног поступка.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу на неодређено време код правног претходника туженог од 08.08.1988. године, а од 22.10.1992. године обављао је послове „...“. Решењем послодавца од 12.07.2000. године распоређен је на радно место ..., које од доношења Правилника о организацији и систематизацији радних места од 02.03.2001. године више није било предвиђено као посебно радно место. Тужилац је након тога па све до престанка радног односа 20.09.2008. године фактички обављао послове радног места Решењем од 17.09.2008. године тужиоцу је отказан уговор о раду услед организационих промена, смањеног обима послова и престанка потребе за обављањем послова на радном месту ... и радни однос му је престао са даном 20.09.2008. године уз исплату отпремнине од 426.571,00 динара. Тужилац је решење о отказу примио 17.09.2008. године и истог дана му је исплаћена и отпремнина у наведеном износу. Тужилац и правни претходник туженог закључили су и уговор о поравнању 17.09.2008. године. У време доношења оспореног решења код послодавца је био на снази Колективни уговор од 08.02.2006. године који је био у примени до 16.02.2009. године. Анекс колективног уговора од 29.08.2008. године, није снабдевен печатом синдиката „Минел Елво“ АД „Независност“, нема доказа о његовом јавном објављивању и ступању на правну снагу, а уз потписе нису назначени својство и имена лица која потписују анекс. У овој парници тужилац тражи да се решење о отказу уговора о раду од 17.09.2008. године поништи у погледу датума престанка радног односа и износа отпремнине, сматрајући да му припада отпремнина у значајно већем износу од исплаћене, те да из тог разлога радни однос није могао да му престане назначеног дана, већ оног дана када му буде исплаћен пун износ отпремнине и сва друга примања код туженог. Висина потраживања тужиоца на име разлике отпремнине, разлике зараде за период мај – септембар 2008. године, јубиларне награде за 20 година радног стажа код туженог и накнаде штете у виду изгубљене зараде за период од престанка радног односа од октобар 2008. године – јун 2019. године утврђена је из налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је основан тужбени захтев за поништај решења о отказу само у погледу датума престанка радног односа и за враћање на рад уз обавезу туженог да почев од 21.09.2008. године за тужиоца поднесе пријаву на обавезно социјално осигурање, затим захтев за утврђење ништавости уговора о поравнању, јер је исти супротан јавном поретку, односно одредби члана 60. став 4. Устава Републике Србије, као и захтев за разлику отпремнине, разлику зараде за период мај – септембар 2008. године, јубиларну награду и накнаду штете у виду изгубљене зараде за период од престанка радног односа, те уплату социјалних доприноса на досуђене износе. Тужбени захтев у делу

којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му месечне износе зараде увећа за нето износ од по 300 евра месечно у динарској противвредности на име накнаде која има карактер зараде за обављање дужности ... АД „Футурум“ из обавезу уплате доприноса, првостепени суд је одбио као неоснован, док је одбацио тужбу као недозвољену у делу за утврђење да је од 01.07.2006. године тужилац распоређен да обавља послове ..., ..., ... туженог и послове ..., да му припада зарада на основу збирног коефицијента сложености послова, за утврђење престанка радног односа са даном исплате разлике отпремнине и зараде, као и у делу захтева којим је тражио утврђење да му припада право на накнаду штете почев од зараде за јул 2019. године.

Одлучујући о жалбама тужиоца и туженог, другостепени суд је одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио првостепену пресуду у делу којим је одбијен тужбени захтев и у делу којим је одбачена тужба, док је жалбу туженог одбио у односу на део којим је усвојен тужбени захтев за утврђење ништавости уговора о поравнању у односу на део члана 3. и 4, за исплату разлике отпремнине и разлике зараде за период од маја до септембра 2008. године са уплатом доприноса и за исплату јубиларне награде и у том делу првостепену пресуду потврдио, а у преосталом делу је жалбу туженог усвојио, преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев којим је тужилац тражио поништај решења о отказу у погледу датума престанка радног односа и исплате отпремнине, утврђења ништавости уговора о поравнању у члану 1, 2, преосталом делу члана 3. и у члану 5, као и за накнаду штете на име изгубљене зараде и уплату доприноса.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, Врховни суд је оценио да је правилно другостепени суд побијаном пресудом преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца у назначеном делу.

Одредбом члана 179. тачка 9. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05 61/05), прописано је да послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Одредбом члана 158. став 1. Закона о раду прописано је да је послодавац дужан да пре отказа уговора о раду у смислу члана 179. тачка 9. овог закона запосленом исплати отпремнину у висини утврђеној општим актом или уговором о раду.

Одредбом члана 185. став 1. и 5. Закона о раду, уговор о раду се отказује решењем у писаном облику и обавезно садржи образложење и поуку о правном леку (став 1.); запосленом престаје радни однос даном достављања решења осим ако овим законом или решењем није одређен други рок (став 5.).

Имајући у виду наведене одредбе, запосленом по правилу радни однос престаје даном достављања решења о отказу, а формулација „осим ако овим законом или решењем није одређен други рок“ значи да радни однос може да престане и други дан ако је то предвиђено самим законом или у другим случајевима али само уколико то иде у прилог запосленом. У конкретном случају, тужиоцу је решењем од 17.09.2008. године (истог дана и достављено) отказан уговор о раду као технолошком вишку уз исплату отпремнине, а послодавац је сам одредио дан престанка радног односа који

иде у корист запосленом. Наиме, тужиоцу је правилно решењем о отказу уговора о раду утврђен престанак радног односа са даном 20.09.2008. године, с обзиром да је решење примио 17.09.2008. године, те да је тужени могао да му одреди каснији датум престанка радног односа, а што је у конкретном случају и учинио. Правилно је у побијаној одлуци суд закључио да то што је тужиоцу отпремнина евентуално исплаћена у мањем износу од припадајуће, од значаја је за остваривање права тужиоца на накнаду штете, али нема утицаја на моменат престанка радног односа, нити на пуноважност решења о отказу у делу којим је утврђен мањи износ отпремнине. Имајући у виду да решење о отказу није поништено као незаконито, то нема услова ни за враћање тужиоца на рад, као ни на исплату накнаде штете у висини изгубљене зараде и уплате доприноса, нити обавезивање туженог да тужиоца пријави на обавезно социјално осигурање од 21.09.2008. године.

И по оцени Врховног суда, нису супротне јавном поретку, нити другим принудним прописима, одредбе уговора о поравнању у делу којим се констатује постојање одређених спорова који се воде пред судовима, у делу којим се констатује да тужиоцу није исплаћена разлика зараде и обавеза послодавца на исплату одређеног износа, као и да уговор изражава њихову слободну вољу, па је правилно и у овом делу одбијен као неоснован тужбени захтев.

Правилне су одлуке нижестепених судова којима је тужба одбачена у делу за распоређивање с обзиром да се тражи утврђење чињеница из којих разлога је таква тужба недозвољена сходно одредби члана 194. став 1. Закона о парничном поступку, као и у делу којим је тужилац тражио да се утврди да му припада зарада у складу са Правилником од 02.03.2011. године, јер је захтев за чинидбу из односа за који тужилац тражи утврђење већ доспео.

За део тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се утврди да му је радни однос престао у складу са решењем туженог од 17.09.2008. године са даном исплате разлике отпремнине и потраживање разлике зараде у складу са овом пресудом и накнаде штете на основу ове пресуде због незаконито утврђеног престанка радног односа, правилно је другостепени суд образложио да је у овом делу требало одбити тужбени захтев а не одбацивати тужбу као недозвољену, али како је мериторна одлука о одбијању тужбеног захтева за странку неповољнија од одбачаја тужбе, у овом делу је правилно такву одлуку другостепени суд и потврдио.

С обзиром на изложено, наводима ревизије тужиоца не доводи се у сумњу законитост побијане одлуке у наведеном делу, нити стоје наводи о погрешној примени материјалног права.

Имајући у виду све наведено, Врховни суд је одбио ревизију тужиоца као неосновану и донео одлуку као у ставу првом изреке, применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Испитујући дозвољеност изјављене ревизије туженог, у односу на потврђени део побијане пресуде, у делу којим је усвојен тужбени захтев, у смислу члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија није дозвољена.

Одредбом члана 441. Закона о парничном поступку, прописано је да је у парницама из радних спорова ревизија дозвољена у споровима о заснивању, постојању и престанку радног односа. Ван ових радних спорова ревизија није дозвољена, осим

уколико се тужба не односи на новчано потраживање, када се примењује општи режим допуштености овог правног лека, према вредности спора.

Имајући у виду наведену норму, те да је у конкретном случају тужени изјавио ревизију на правноснажни део пресуде другостепеног суда којим је делимично утврђена ништавост уговора о поравнању, не ради се о парници из радног спора у смислу члана 441. Закона о парничном поступку, када је ревизија, иначе, увек дозвољена (предмет тражене правне заштите није заснивање, постојање или престанак радног односа).

Такође, у споровима ради новчаног потраживања из радног односа ревизија је дозвољена под истим условима као и у имовинскоправним споровима који се односе на новчано потраживање.

Одредбом члана 403. став 3. ЗПП, прописано је да ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијаног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

У конкретном случају, за део потраживања за исплату разлике отпремнине, разлику зараде и накнаде на име јубиларне накнаде, као и уплату доприноса, који су тужиоцу досуђени, вредност предмета спора побијеног дела правноснаже пресуде не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе, то је Врховни суд оценио да ревизија туженог и из ових разлога недозвољена.

С обзиром на наведено, Врховни суд је применом члана 413. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Трошкови ревизијског поступка нису досуђени парничним странкама јер у истом нису успели. Из тих разлога, Врховни суд је одлуку у ставу трећем изреке донео применом одредбе члана 165. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

**За тачност отправка
заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**